

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies decimus et undecimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Eufredo Pro Martyre Culto Albæ Pompeiæ Insubria Sylloge Sancti
cultus ecclesiasticus certus; reliqua fere omnia incerta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71246](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71246)

AUCTOR
J. B. F.

deficiet usque in æternum. S. Kainnichus dixit: Filius mortis in hoc loco non morietur. Ita Sancti benedixerunt illum locum, et benedictio illorum semper non fallitur ibi. Et recedentes inde Patres, ille pius discipulus Mochumbe, magister loci, ait eis: Me solum, sancti Dei, hic dimittitis? Dixerunt ei Sancti: spiritualiter hic tecum erimus: et tu eris Sanctus in hoc loco, et tu nobiscum ad iudicium Dei convenies: et hoc signum habebis. Tunc Sancti quinque parvos lapides posuerunt ibi in sancto cœmiterio, qui usque hodie immobiles ibi gratia Sanctorum permanent, in signum suæ promissionis, et nemo potest illos inde movere. *Plura Sancti gesta lectori communicanda non habeo.*

Anno 599 vel
598 ex hac vita
migrat.

18 Nunc restat, ut in ejus obitus tempus inquiramus. Quotquot S. Cannici seu præclara facto posteritati tradiderunt, seu cultum promovere allaborarunt auctores, hi omnes, inquam, si Wilsonium, qui sancti mortem plus duobus integris seculis serius statuit, excipias, ipsum seculo 6 ex hac vita migrasse, unanimi consensu scribunt; at in dicti seculi anno, quo obierit, assignando haud omnino consentiunt. Usserius citato supra libro pag. 957 Sanctum anno 527 natum, Incarnati verbi anno

599 ex hac vita migrasse sic refert: Anno DCCCXXVI S. Cannicum in lucem editum, DCCXCIX diem suum obiisse, ex nostris Annalibus didicimus. Qua ratione LXXII tantum annos vixisset: quum octogesimo quarto ætatis suæ anno felicem animam tradidisse deo, in incerto quodam Vitæ ipsius scriptore invenerim. *Idem auctor dictis Annalibus adhærens, in Indice chronologico, ad operis sui calcem edito, Sanctum anno 528 primum lucem aspexisse, ac anno 599 obiisse scribit. Usserium secutus R. Dominus Godescardus, citato supra loco S. Cannici nativitatem etiam anno 527, ipsiusque mortem anno 599 illegat. A laudatis jam duobus hisce scriptoribus dissentiens Colganus, in Triade Thaumaturga S. Cannicum anno 515 natum, atque reparatæ salutis nostræ anno 598 ad cœlestem patriam, secundum quatuor Hiberniæ Annalium magistros, fuisse evocatum, refert. Colgano Castellanus in Martyrologio Universali, et Parisiensis Martyrologii auctor consentientes, S. Cannicum etiam anno 598 mortalem vitam cum immortalitate commutasse scribunt. Utri jam opinionum sit subscribendum, mihi in promptu non est definire.*

DE S. EUFREDO

PRO MARTYRE CULTO

ALBÆ POMPEIÆ IN INSUBRIA

C. B.

SYLLOGE

Sancti cultus ecclesiasticus certus; reliqua fere omnia incerta.

SEC. FORSAN VII.
Sanctus, qui,
quamvis nullis
Fastis sacri-
antiquis inscri-
ptus, certo ta-
men

Et si S. Eufredum nulli prorsus ex hagiologis sive antiquis sive recentioribus, si Ferrarium et Castellatum, qui eum hodie annuntiant, exceperis, in fastis sacris a se contextis usquam commemorent, ecclesiastico tamen cultu Albæ Pompeiæ, quæ episcopalis ducatus Montis-ferrati in Insubria ad Tanarum fluvium civitas est, nostrum istum Sanctum, cujus etiam ibidem in cathedrali ecclesia, uti infra videbimus, sacrum corpus quiescit, quotannis hodie et quidem antiquitus, gaudere Clarascique, quod oppidum inde septem P. M. obest, ædem sacram, a nomine suo dictam, præterea habere, fidem facit scriptum, in D. Theobaldi Regii, notarii Albensis, qui id verosimiliter (Operis nostri tom 1 Junii in beato Theobaldo num. 3 videsis) sec. XVI labente contexit, Protocollo inventum ac ab Hyacintho Baresiano Vitæ Italicæ Margariæ Sabaudicæ pag. 153 et seqq. intectum. Id enim, quod Sanctorum, quorum corpora in cathedrali Albensi ecclesia requiescunt, catalogum seu inventarium, ut aiunt, exhibet, sequentia isthæc Italica, quæ Latina factio, verba complectitur: Est præterea ibidem

(Albæ Pompeiæ videlicet in cathedrali, quæ S. Laurentio martyri sacra est, ecclesia) corpus S. Eufredi martyris, qui pariter (non secus nimirum, ac Sanctus, qui in eodem Scripto ante memoratur, Frontinianus) pro canonizato habetur, lipsantheocæque, quæ in dictæ cathedralis ecclesiæ sacristia invenitur, inclusus festo et officio, idque antiquitus, XI Octobris die honoratur. Clarasci exstat ecclesia, erecta in honorem dicti sancti Eufredi, qui in energumenis et amentibus sanandis elucet.

2 Cum Castellanus, qui Eufredum idcirco indubie, quod Clarascum, ubi is e jam dictis ædem sacram, a nomine suo dictam, habet, in comitatu Astensi situm sit, in comitatu isthoc, non autem Albæ Pompeiæ, ubi corpus ejus in honore esse ait, annuntiat, Martyris titulo Sanctum non distinguat, verosimiliter scriptum illud, in quo is disertè, uti e scripti ejusdem modo hic recitatis verbis liquet, titulo illo donatur, præ oculis haud habuerit, cerleque, si secus habeat, sequendum sibi haud duverit. Nec certo idem scriptum usurpasse censendus est Ferrarius. In Sanctorum enim Italiciæ catalogo de S. Eufredo, ut in titulo

cultu ecclesiastico gaudet,

A *tulo præmittit*, apud Albam Pompeiam martyre, sequentia isthæc, quibus etiam consona in altero suo Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, Catalogo tradit, hodie commemorat: Eufredus, quem monachum Benedictinum injusteque ab impiis circa ea loca interemptum tradunt, martyr Albæ Pompeiæ, ubi illius sacrum corpus in ecclesia cathedrali quiescit, colitur. Exstat apud Clarascum (quod op. ab Alba ad 7 M. P. distat) sacra aedes illi dicata: ad quam amentes, pro quibus invocatur, deduci solent. Iis enim Deum S. Eufredi intercessione sæpissime propitiari ferunt; cum hæc autem cum iis, quæ num. 1. relata et dicto scripto sunt, ad amussim, ut consideranti patescet, omnino haud consonent, ecclesiæ Albensis Tabulæ, e quibus illa a se hausta, sub finem adjungit, verosimiliter fuerint a scripto illo diversæ; ut, cum nihilominus idem prorsus, quod hoc, de ecclesiastico S. Eufredi Albæ Pompeiæ et Clarasci cultu tradant, hic sane, qui e solo etiam dicto scripto est certus, e tabulis illis adhuc firmetur.

B *Utinam modo, ut cultus, ita etiam reliqua, quæ ad S. Eufredum spectant, haberentur comperta!* Verum, ait in Annotatione, verbis suis proxime huc transcriptis subnexa, Ferrarius, Vita Actave ejus (S. Eufredi scilicet) Albæ et Clarasci non extant: ideoque, ubi et quando vixerit et martyrio affectus fuerit, minime scripsimus. Ita ille; verum, etsi ob rationem, quam hic allegat, ubi et quando S. Eufredus vixerit ac deinde martyrium subierit, litteris haud commendavit, reliquaque etiam fere omnia, quæ ad hunc Sanctum nostrum spectant, vel incerta vel prorsus etiam in obscuro sint, anne saltem utcumque determinari tempus, quo floruerit, non potest? Ughellus, tom. 4. Italiæ sacræ col. 402 sermonem de cathedrali Albensi ecclesia instituens, ibidem Corpora sanctorum Eufredi, Cassiani et Frontiniani martyrum, Theobaldi civis Albensis et Eufredi monachi Benedictini et B. Alerini episcopi nec non B. Margaritæ, Amodei a Sabaudia, principis Achaïæ, filiæ... requiescere, affirmat. Quod si itaque scriptore illo standum hic sit, Sanctos duos, quorum alter, nomine Eufredus, martyr, alter, modo dico literulæ unius discrimine Eufredus vocatus, monachus Benedictinus exstiterit, in cathedrali Albensi ecclesia asservari erit dicendum.

C *4 Ast unum dumtaxat, qui et monachus Benedictinus et martyr exstiterit aut saltem pro martyr habitus antiquitus fuerit, asservari ibidem Eufredum, huncque adeo ab Ughello in duos per errorem perperam dividi opinor; ut autem merito mihi hanc sedere sententiam, ostendam, primo qui is error scriptori isti verosimiliter obrepserit, expono. Duos tantummodo Sanctorum, quorum corpora in cathedrali Albensi ecclesia asservantur, Catalogos, a jam suppeditato ex Ughello diversos, invenio. Horum alter, e D. Theobaldi Regii, notarii Albensis num. 1. jam laudati, Protocollo acceptus, Vitæ S. Margaritæ Sabaudicæ ab Hyacintho Baresiano, qui hanc, a se scriptam, anno 1638 publici juris fecit, pag. 153 et tribus seqq., ut ibidem jam monui, exstat in-*

sertus, alter in chronologica S. R. E. e regione Pedemontana Cardinalium, archiepiscoporum, episcoporum et abbatum Historia, a D. Francisco Augustino ab ecclesia, qui hanc, a sese conscriptam, anno 1645 typis Taurinensibus vulgavit, pag. 179 suppeditat; ambo autem unum dumtaxat, cujus corpus in Albensi cathedrali ecclesia quiescere, affirmant, Eufredum recensent.

5 *Verum prior hunc (Scripti, num. 1. adducuntur, memorati, verba, huc jam ibidem transcripta, videsis) Martyris titulo distinguit, posterior vero monachum Benedictinum, nulla omnino martyrii, quod subierit, mentione facta, appellat, cumque Ughellus, qui anno demum 1652 laudatum Italiæ sacræ tomum IV vulgavit, vel ipsosmet Sanctorum, qui in cathedrali Albensi ecclesia requiescunt, duos illos catalogos vel alios, hisce haud dissimiles, conspicatus verosimillime fuerit, Eufredum, qui in Catalogorum illorum priori Martyr, ab Eufredo, qui in eorumdem Catalogorum posteriori monachus Benedictinus appellatur, distinctum existimavit hincque verosimiliter in memorato, quem suppeditat, Sanctorum, in cathedrali Albensi ecclesia servatorum, catalogo Eufredos duos, quorum alter Martyr, alter monachus Benedictinus exstiterit, numeravit. Verum etsi e duobus jam dictis, qui Ughello præluerint, Sanctorum, in cathedrali Albensi ecclesia quiescentium, catalogis alter Eufredum, quem memorat, Martyrem, alter monachum Benedictinum appellet, ambo tamen, ut jam dixi, unum dumtaxat, qui ibidem asservetur, Eufredum recensent.*

6 *Quare, cum duobus illis catalogis potius quam uno, quem Ughellus suppedilat, standum sit, unum dumtaxat, qui et martyr et monachus Benedictinus exstiterit, Eufredum in cathedrali Albensi ecclesia asservari, apparet credendum; ut, cum abs hoc Eufredus noster, utpote in cathedrali Albensi ecclesia, uti quæ num. 1. et 2. adduci, probant, asservatus, diversus indubie haud sit, hic sane et martyr et monachus Benedictinus, si supra laudatus, quem Franciscus ab ecclesia suppedilat, Sanctorum, in cathedrali Albensi ecclesia quiescentium, Catalogus Eufredum, quem memorat, recte monachum Benedictinum appellet, exstiterit; verosimiliter autem in Catalogo illo monachum Benedictinum recte appellari Eufredum, suadet traditio; hæc enim, ut Ferrarii verba num. 2. recitata docent, monachum Benedictinum exstitisse Eufredum, diserte fert. Jam vero, cum si habeat nec S. Benedicti Ordo, sec. VI institutus, ante sec. VII domicilia in partibus, Albæ Pompeiæ vicinis, in quibus Eufredus ab impiis fuisse occisus creditur, habuisse videatur, hunc ideoque, quem post sec. VII vixisse nihil etiam suadet, hoc ipso forsitan seculo ad Dominum migrasse, supra in margine significavi. Adhæc, cum Sanctus non pro fide, sed injuste ab impiis (Ferrarii verba, num. 2. huc transcripta, videsis) interemptus dumtaxat tradatur, neque adeo pro stricti nominis martyre videatur habendus, hinc eum in titulo Martyrem non vocari, sed pro martyre tantummodo coli seu haberi, indicavi.*

AUCTORE
C. B.

suadent, verosimiliter exstitit, fortassisque sec. VII ad Superos migravit.

DE